

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри дошкільної освіти

доц. Ольга МЕЛЬНИКОВА
“30” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 30 ДИТЯЧА ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Освітня програма	Дошкільна освіта

Робоча програма Дитяча практична психологія для здобувачів вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта, освітня програма Дошкільна освіта

Розробник Світлана ПОПИЧЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дошкільної освіти.

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року

В.о. завідувача кафедри дошкільної освіти

Ольга МЕЛЬНИКОВА

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії
факультету дошкільної та спеціальної освіти

Ольга БУТЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	Українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3 кред. / 90 год.	3 кред. / 90 год.
Курс	3	3
Семестр	5	5
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	44	10
Лекційні	22	6
Семінарські / Практичні	22	4
Лабораторні		
Самостійна робота	22	80
Індивідуальні завдання	24	
Форма семестрового контролю	Екзамен	Екзамен

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета – сформувати у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти компетентності щодо проведення розвивально-корекційної роботи з урахуванням вікової специфіки розвитку психіки і особистості впродовж дитинства.

Завдання – забезпечувати формування загальних та фахових компетентностей:

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

3. Результати навчання за дисципліною.

Очікувані результати навчання:

ПР-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПР-18. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПР-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

ПР-21. Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-29. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми психічного розвитку дітей дошкільного віку.

Тема 1. Дитяча практична психологія як галузь психологічної науки. Теорії дитячого розвитку.

Мета, завдання та значення вивчення курсу дитячої практичної психології.

Історичний аналіз поняття «дитинство».

Цінність дошкільного дитинства.

Дитинство як предмет науки.

Специфіка психічного розвитку дитини.

Стратегії дослідження психічного розвитку дитини.

Тема 2. Дитяча практична психологія як прикладна дисципліна психологічної науки. Поняття психічного розвитку особистості та його періодизація.

Актуальність психологічної допомоги дітям.

Дитяча практична психологія як прикладна дисципліна психологічної науки.

Завдання розвивально-корекційної роботи з дітьми.

Поняття і природа психічного розвитку дитини.

Основні закономірності психічного розвитку особистості.

Психологічний вік. Вікова періодизація психічного розвитку дитини від народження до закінчення школи.

Тема 3. Характеристика основних етапів психічного розвитку особистості у дошкільному дитинстві.

Специфіка психічного розвитку в дитинстві.

Психічний розвиток дитини новонародженої дитини.

Психічний розвиток дитини немовлячого віку.

Психічний розвиток дитини раннього віку.

Психічний розвиток дитини від 3 до 6–7 років.

Тема 4. Психологічне забезпечення розвитку гри дошкільника.

Поняття гри, її специфічні особливості та функції, значення для психічного розвитку. Види ігор дошкільників.

Розвиток гри у дитини до трьох років.

Рівні розвитку сюжетно-рольової гри у дошкільника.

Формування передумов та активізація сюжетно-рольової гри.

Організація дитячої гри. Класифікація іграшок.

Підготовка вихователя до організації дитячих ігор.

Тема 5. Психологічний супровід розвитку дитячої творчості.

Поняття дитячої творчості.

Сутність психологічного супроводу розвитку дитячої творчості.

Розвиток дитячої творчості у грі.

Розвиток дитячої творчості у процесі продуктивної діяльності.

Дитяче експериментування й фантазування.

Змістовий модуль 2. Розвивально-корекційна робота з дитиною в умовах дошкільної освіти.

Тема 6. Інформаційна база розвивально-корекційної роботи з дитиною. Збір інформації про дитину.

Діагностична бесіда з дитиною.

Психологічні методики збору інформації про дитину.

Складання психологічного анамнезу дитини.

Тема 7. Розвиток і корекція спілкування дошкільника.

Роль спілкування у розвивально-корекційній роботі з дошкільниками.

Психолого-педагогічні умови оптимального спілкування дорослого з дитиною.

Психологічні засоби подолання труднощів у спілкуванні дошкільників.

Особливості спілкування психолога з дитиною у процесі роботи з дитячою книжкою.

Тема 8. Психолого-педагогічні умови розумового розвитку дошкільника.

Психолого-педагогічні умови розвитку уваги дошкільника.

Активізація сенсорно-перцептивного розвитку дитини.

Психолого-педагогічні умови розвитку пам'яті дитини.

Умови психологічного сприяння розвитку мислення дитини.

Психолого-педагогічні умови розвитку уяви дошкільника.

Тема 9. Подолання труднощів особистісного розвитку дошкільника.

Розлади емоційної сфери дошкільників та їх подолання.

Психолого-педагогічні умови розвитку волі.

Психолого-педагогічні умови розвитку самосвідомості.

Недоліки етичного виховання дошкільників та їх подолання.

Індивідуальний підхід у розвивально-корекційній роботі з дітьми різних типів темпераменту.

Тема 10. Психологічні умови навчання дітей п'ятирічного віку.

Психологічна сутність навчання дітей п'яти років.

Психологічні передумови навчання дітей п'яти років.

Розвиток психічних процесів дитини: можливості та обмеження у навчанні.

Тема 11. Розвивально-корекційна робота з підготовки дитини до школи.

Психологічні умови навчання дітей п'ятирічного віку.

Розвиток психічних процесів дитини: можливості та обмеження у навчанні.

Поняття про психологічну готовність та підготовку до навчання дитини у школі.

Робота з розвитку і корекції у дошкільника мотивації шкільного навчання.

Підготовка пізнавальної сфери дошкільника до систематичного навчання.

Підготовка емоційно-вольової сфери дитини до шкільних вимог.

Система психологічної підготовки дитини до шкільного навчання.

6. Теми семінарських / практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Історія розвитку дитячої практичної психології.	2	
2.	Поняття психічного розвитку особистості та його періодизація.	2	
3.	Особливості психічного розвитку на вікових етапах дошкільного дитинства.	2	2
4.	Психологічні особливості сюжетно-рольової гри дітей дошкільного віку.	2	
5.	Розвиток дитячої творчості у дошкільному дитинстві.	2	
6.	Психологічні методики збору інформації про дитину та складання психологічного анамнезу.	2	
7.	Розвиток і корекція спілкування дошкільника з дорослими та однолітками.	2	
8.	Умови психологічного сприяння розумовому розвитку дошкільника.	2	
9.	Психологічний супровід особистісного розвитку дитини-дошкільника	2	
10.	Психологічні передумови та сутність навчання дітей п'яти років	2	
11.	Система психологічної підготовки дитини до шкільного навчання	2	2
Всього		22	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Дитяча практична психологія як галузь психологічної науки. Теорії дитячого розвитку.	2	8
2.	Дитяча практична психологія як прикладна дисципліна психологічної науки. Поняття психічного розвитку особистості та його періодизація.	2	8
3.	Характеристика основних етапів психічного розвитку особистості у дошкільному дитинстві.	2	6
4.	Психологічне забезпечення розвитку гри дошкільника.	2	6
5.	Психологічний супровід розвитку дитячої творчості.	2	8
6.	Інформаційна база розвивально-корекційної роботи з дитиною	2	8
7.	Розвиток і корекція спілкування дошкільника	2	8
8.	Психолого-педагогічні умови розумового розвитку дошкільника	2	6
9.	Подолання труднощів особистісного розвитку дошкільника.	2	8
10.	Психологічні умови навчання дітей п'ятирічного віку.	2	8
11.	Розвивально-корекційна робота з підготовки дитини до школи	2	6
	Разом	22	80

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

1. Написати реферат на запропоновану тематику (за вибором):

- Зародження та розвиток дитячої практичної психології в країнах Заходу.
- Вікова періодизація психічного розвитку за Е.Еріксоном.
- Внесок у розвиток дитячої практичної психології Жана Піаже.
- Сучасні дослідження в галузі дитячої практичної психології.
- Розвиток спілкування з дорослими і однолітками в ранньому (дошкільному) дитинстві.
- Використання можливостей предметно-знаряддевої діяльності у розвивальній роботі з дітьми раннього віку.
- Використання можливостей гри у розвивальній роботі з дітьми дошкільного віку.
- Роль образотворчої діяльності в психокорекції та профілактиці відхилень і порушень у розвитку дитини.
- Розвивальна робота з розвитку пізнавальної сфери (сприймання, мислення, пам'яті, уваги) у період раннього (дошкільного) дитинства.
- Діагностика та розвивальна робота з розвитку мовлення дитини раннього (дошкільного) віку.
- Особливості перебігу почуттів дітей дошкільного віку та основні напрями їхнього розвитку.
- Попередження емоційних порушень у дошкільників.
- Особливості проявів тривожності у дітей раннього (дошкільного) віку.
- Розвиток і виховання вольових якостей дошкільника.
- Психологічні засоби подолання труднощів у спілкуванні дошкільників.
- Робота з розвитку у дошкільника мотивації шкільного навчання.
- Формування особистісно-соціальної готовності дітей до шкільного навчання.
- Емоційно-вольова готовність дітей до шкільного навчання.

2. Підібрати набір діагностичних методик для дітей молодшого, середнього, старшого дошкільного віку:

- з розвитку пізнавальної сфери,
- з розвитку емоційно-особистісної сфери.

3. Скласти конспект психокорекційного заняття для однієї з вікових груп (молодшої, середньої, старшої) закладу дошкільної освіти з визначенням завдань і засобів корекційних впливів.

4. Скласти план психопрофілактичних заходів в умовах закладу дошкільної для однієї з вікових груп.

5. Підготувати стендовий матеріал рекомендаційного характеру для батьків (тематика за вибором).

6. Розробити головні напрями корекційної роботи з формування одного з компонентів готовності дітей до шкільного навчання.

10. Методи навчання

Лекції з використанням сучасних інформаційних технологій, методи програмованого та проблемного навчання, розв'язування психологічних задач, інтерактивні методи в процесі обговорення питань семінарських та практичних занять (дискусія, мозкова атака, ділова гра, коментування висловлювань, психологічний тренінг), підготовка рефератів, повідомлень на задані теми

11. Методи контролю

поточне оцінювання під час семінарських, практичних занять (усне індивідуальне та фронтальне опитування, письмове тестування), оцінка за самостійну та індивідуальну роботу, модульний та підсумковий контроль.

12. Критерії оцінювання результатів навчання

- наявність розгорнутої відповіді на теоретичні питання семінарського заняття;
- поєднання теоретичного матеріалу з його практичним використанням у майбутній професійній діяльності;
- активна участь в обговоренні теоретичних питань на занятті;
- виступ з доповіддю, його змістовність, аргументованість;
- культура мовлення (дикція, виділення головного, чіткість, послідовність, чистота мови тощо);
- вміння вільно триматися перед аудиторією;
- належне оформлення виконання практичних завдань, звіт за їх виконання.

Критерії оцінювання на семінарських заняттях:

1 бал – студент бере участь в обговоренні питань семінару, але володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, не дотримується культури мовлення;

2 бали – студент бере активну участь в обговоренні питань семінару, має елементарні, фрагментарні уявлення про об'єкт вивчення теми, працює в команді, але повної розгорнутої відповіді на всі питання семінару немає, не дотримується культури мовлення;

3 бали – студент правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, бере активну участь в обговоренні питань семінару, вміє працювати в команді, дотримується послідовності у викладенні матеріалу. Разом з тим, у відповіді допускає неточності, окремі відповіді на питання семінару відсутні, відчуває скованість перед аудиторією, читає з конспекту та допускає порушення правил ділового мовлення;

4 бали – студент добре володіє вивченим матеріалом у межах програми, застосовує знання під час вирішення практичних завдань, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією, має розгорнуті відповіді на всі питання семінару, бере активну участь у командній роботі, в обговоренні питань семінару та виступає з доповіддю, але відчуває скованість перед аудиторією, під час доповіді користується конспектом;

5 балів – студент має розгорнуті відповіді на всі питання семінару; володіє гнучкими знаннями не лише в межах вимог навчальної програми, але й використовує додаткові матеріали, аргументовано застосовуючи їх у різних ситуаціях; уміє знаходити інформацію та аналізувати її; ставити і розв'язувати проблеми, у командній роботі посідає лідерські позиції; виступаючи з доповіддю на семінарі, вміло організовує дискусію між учасниками семінару; вільно тримається перед аудиторією; дотримується культури мовлення.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	Зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D		
60–68	E	задовільно	не зараховано з
35–59	FX	незадовільно з можливістю	

		повторного складання	можливістю повторного складання
--	--	----------------------	---------------------------------

Примітка* Підсумкова оцінка за заняття виставляється як сумарна за виконання тестових завдань, підготовку до заняття та роботу на самому занятті.

Підсумкова оцінка за екзамен виставляється як сумарна за роботу на заняттях, виконання індивідуального навчально-дослідницького завдання та підсумковий тестовий контроль.

13. Розподіл балів, які отримують студенти денної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота													ІНДЗ	Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2									
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	МК	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	МК	25	10	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

Розподіл балів, які отримують студенти заочної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота					ІНДЗ	Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
Т 1		МК	Т 2	Т 3	25	10	100
15		20	15	15			

14. Рекомендована література

Основна:

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: Навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури 2017. 424 с.
2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Практикум. К. : КНЦ, 2019. 204 с.
3. Дуткевич Т. В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. К.: ЦУП, 2019. 304 с.
4. Основи практичної психології: підручник для студ. вищих навч. закладів. В. Г. Панок, Т. М. Титаренко, Н. В. Чепелева, В. Рибалка, В. Маценко. 3-є вид., стер. К.: Либідь, 2006. 536 с.
5. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. К. : Академвидав, 2015. 400 с.
6. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Психологічний інструментарій в умовах дошкільного закладу: Навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 296 с.

Допоміжна:

1. Бех І.Д. Б 55 Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ – Чернівці : «Букрек», 2018. 320 с.
2. Готовність дитини до навчання / Упоряд.: С. Максименко та ін. К.: Мікрос - СВС, 2003. 111 с.
3. Діагностика готовності дітей до школи / [упоряд.: О. Дєдов]. Хотин, 2014. 194 с.
4. Емоційний розвиток дитини / Упоряд.: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник. К.: Мікрос - СВС, 2003. 112 с.
5. Енн-Клер Кляйнденст, Лінда Корацца. Дитина в умовах кризи. Коли криза допомагає нам зростати. Х. : 4 MAMAS: 2019, 192 с.
6. Інтелектуальні здібності дитини / Упоряд.: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник. К.: Мікрос - СВС, 2003. 96 с.

7. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навч. посіб. / С. Б. Кузікова. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 384 с.
8. Максименко Д. С. Різнокольорове дитинство (ігротерапія, ізотерапія, казкотерапія, музикотерапія). К. : ТОВ «ВД «Сварог», 2020. 192 с.
9. Малодушкіна І. В. На допомогу практичному психологу ЗДО. К. : Видавнича група Основа, 280 с.
10. Масару Ібука. Після трьох уже пізно. К.: ТОВ «ВД «Сварог», 2021. 152 с.
11. Мислення дитини / Упоряд.: С. Максименко, Л. Кондратенко, О. Главник. К.: Главник, 2004. 112 с.
12. Пам'ять дитини / Упоряд.: С. Максименко, Л. Терлецька, О. Главник. К.: Главник, 2004. 112 с.
13. Піроженко Т. Мовлення дитини: Психологія мовленнєвих досягнень дитини / Т. Піроженко. К.: Главник, 2005. 112 с.
14. Пісоцький В. П., Горянська А. М. Психічний розвиток та формування особистості в онтогенезі. К. : Центр учбової літератури, 2019. 144 с.
15. Права дитини. Від витоків до сьогодення: Збірник текстів методичних та інформаційних матеріалів. К.: Либідь, 2002. 280 с.
16. Рібцун Ю. В. Корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: навч.-метод. посіб. Ю. В. Рібцун. К.: «Педагогічна думка», 2014. 238 с.
17. Роговик Л. Психомоторика дитини. К.: Главник, 2005. 112 с.
18. Розвиток пізнавальних процесів дитини / Упоряд.: С. Максименко, В. Маценко, О. Главник. К.: Мікрос - СВС, 2003. 112 с.
19. Терлецька Л. Г. Психологія дитинства: практикум. Навч. посібник / Л. Г. Терлецька. К.: Главник, 2006. 144 с.
20. Увага дитини / Упоряд.: С. Максименко, Л. Терлецька, О. Главник. К.: Главник, 2004. 112 с.
21. Федеріка Брембаті, Роберта Доніні. Специфічні розлади розвитку дитини та процес навчання. К.: Видавнича група Кенгуру, 160 с.
22. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: активне соціально-психологічне навчання: навчальний посібник для психологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: Вища школа, 2004. 678 с.

15. Інформаційні ресурси

1. www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України.
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського.
3. <http://www.gntb.n-t.org/> – Державна науково-технічна бібліотека України (Київ)
4. <http://www.library.edu-ua.net/> – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського
5. <http://www.library.kr.ua/libworld/elib.html> – Бібліотеки в Інтернеті
6. <https://library.udpu.edu.ua/> – бібліотека університету.